

Naturhistorie fra Danmark: Finhvalen strandet ved Blokhus februar 2016

Carl Chr. Kinze¹, Morten Tange Olsen² og Lasse Fast Jensen³

Den 23. februar 2016 strandede en større bardehval ved Saltum Strand nær Blokhus (figur 1). Da det skete i vinterferien, blev det et stort tilløbsstykke. Det viste sig at være en godt 17 m lang finhval af hankøn – den første stranding af verdens næststørste dyr på denne kyststrækning siden 1927.

Finhvalen blev undersøgt af et hold zoologer og dyrlæger fra Fiskeri- og Søfartsmuseet og Statens Naturhistoriske Museum, sammen med kollegaer fra Tyskland (figur 2). Dyret var ganske friskt og leverede derfor et sjældent indblik i artens kendetegn og indre anatomi. Selvfølgelig forsøgtes det så hurtigt som muligt at give svar på publikums mest brændende spørgsmål: 1) Hvor gammel er den? 2) Hvad er den død af? Længden alene (17 m) er ikke en sikker indikation af alderen – heller ikke hos finhvalhanner, der i gennemsnit blive kønsmodne ved en længde på 17,7 m.

Den finhval, der i sommeren 2010 under stor bevågenhed strandede i Vejle Fjord (Jensen & Kinze 2011), var stort set lige så lang som finhvalen, der strandede ved Blokhus. Hvalen fra Vejle viste sig dog ved analyser af øjelinserne at være en meget gammel herre på omkring 135 år (Thøstesen et al. 2011). Metoden gør brug af øjelinsernes indhold af stoffet asparaginsyre, der igennem dyrets liv gradvist omdannes fra en venstresnoet til en højresnoet form. Kender man omdannelsesraten pr. år og forholdet mellem de to former ved fødslen, kan man beregne hvalens alder. Finhvalen fra Blokhus var endnu ikke kønsmoden og derfor betydelig yngre end Vejle-hvalen. Der foreligger i skrivende stund imidlertid endnu ingen resultater af analysen af øjelinserne.

Dyrlægerne fandt adskillige mindre sygdomstegn, men kun en stor materiefyldt byld på ryggen kan anses for alvorlig og nok stærkt medvirkende til dens død. Var finhvalen så afmagret? Desværre var det ikke muligt at veje Blokhus-hvalen, men dens længde (17 m) og spæktykkelse (6 cm) svarer til Vejle-hvalen, der blev vejet til næsten 24 tons. Selvom dette er en imponerende vægt, ved vi fra andre studier, at dette er ca. 1/7 undervægt i forhold ”normalkurven”. Det er altså rimeligt at antage, at Blokhus-hvalen også var afmagret. Finhvaler er i og for sig ikke ukendte i havet omkring Danmark, men da de normalt holder sig væk fra flade kyster, er strandinger af friske nyligt afdøde dyr meget sjældne langs den jyske Vesterhavs- og Skagerrakkyst. I alt kender vi til kun fem fortilfælde: 1759 Hvidbjerg Strand, 1836 Agger Tange, 1914 Hanstholm, 1927 Løkken og 1945 Gammel Skagen (Kinze 2007 og upubliceret).

Helt anderledes ser det ud i de indre danske farvande. Her byder fjorde, vige, bugter og dybe snævre farvande langs den jyske østkyst åbenbart på så gode fourageringsmuligheder, at der jævnligt kommer finhvaler på besøg. Siden 2003, hvor intensiv indsamling af hvalobservationer begyndte (Jensen & Kinze 2004, 2011), er der her på grundlag af talrige indberettede observationer belæg for at der her forekommer finhval hyppigere end hvert andet år. Men også for 2003 har der jævnligt været besøg af finhvaler.

Mens man i dag betragter finhvalernes opdukken meget positivt og kun skyder dem med kameraet, så blev de tidligere opfattet som fiskernes stærke konkurrenter, som

man derfor tragtede efter livet. Finhvaler forekom tidligere så hyppigt i Skagerrak, at man fra norsk side i 1890'erne kunne drive hvalfangst på dem, endda helt inde i Oslofjorden. Lige som mange andre hvalarter var Nordatlantens bestande af finhval meget langt nede på få ti-tusinde dyr i 1950-60'erne, mens bestandene i Nordatlanten i dag vurderes at rumme flere hundrede tusinde dyr.

Strandinger af hvaler fremkalder ofte mange følelser blandt offentligheden, der betragter det som tragisk, ”synd” for dyret og et muligt tegn på økologisk ubalance. Dette dyr var dog dødt inden strandingen, og der er ingen tegn på, at antallet af strandinger er problematisk højt for bestandene. Derimod giver strandinger ofte – som her - en unik mulighed for at studere disse havets kæmper på nært hold!

CITERET LITTERATUR

Jensen T, Kinze CC & Skov R 2004. Finhvalobservationer 2003. Sjøek'len 2003.

Jensen T, Kinze CC 2011. Finn- und Buckelwalsichtungen in der Ostsee 2003-2010. Verhalten in einem „fremden“ Gewässer. Meer und Museum 23: 185-198.

Kinze CC 2007. Finhval. I: Baagøe HJ & Jensen TS (red.), Dansk Pattedyr Atlas, Gyldendal, København, pp. 304-5.

Thøstesen CB, Baagøe HJ, Jensen LF & Skov R 2011. Strandede havpattedyr i Danmark 2010. Beredskabet vedrørende Havpattedyr og Havfugle, 25 pp.

¹ www.hvaler.dk (cck@hvaler.dk), ² Statens Naturhistoriske Museum, ³ Fiskeri- og Søfartsmuseet

Figur 1. Øverst. Finhvalen i brændingen før bjergningen. Foto: Flemming Henriksen, Vendsyssel Skovdistrikt
Figur 2 Nederst. 17 m Finhval og adskillige tusinde nysgerrige tilskuere. Foto: Carl Chr. Kinze